

Ajalugu II kooliaste

Ajaloo algõpetuse peamine eesmärk on huvi äratamine ajaloo vastu ning ajaloo õppeks tarvilike teadmiste ja oskuste kujundamine. Selleks kasutatakse mängulist, aktiivse tegevuse keskset, arutelu- ja lugudepõhist käsitlust. Õppetöös kasutatakse erinevaid ajalooallikaid ning minevikust jutustavaid pilte, lugusid, filme jne. Õpilased tutvuvad ajaloo põhimõistetega ning kujundatakse ja arendatakse mitmesuguseid oskuseid: ajas orienteerumine, oskus töötada erinevate ajalooallikatega, funktsionaalne kirjaoskus, küsimuste esitamine ning neile vastamine, informatsiooni hankimine ja selle usaldusväärsuse hindamine, koostööoskus ja loovus, kasutatakse ajalooalast sõnavara. Arutletakse mineviku erinevate esituste ja tõlgenduste üle. Õpitakse kasutama ajatelge ja ajalookaarti ning täitma kontuurkaarti, koostama lühijuttu, teksti põhjal kava. Rõhuasetus on koduloolisel aineistikul.

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused, hoiakud ja õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline;
- 2) teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed;
- 3) kasutab ajaloomõisteid kontekstis;
- 4) teab näiteid kodukoha minevikust;
- 5) teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos;
- 6) mõistab, kuidas kujunes inimasustus;
- 7) mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu;
- 8) oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev;
- 9) teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis;
- 10) teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos;

- 11) teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata;
- 12) teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos;
- 13) märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal;
- 14) teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud;
- 15) teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud
- 16) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt;
- 17) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid;
- 18) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- 19) kasutab perekonnaloos uurimisel eritüübilisi allikaid;
- 20) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;
- 21) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- 22) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- 23) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- 24) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 25) teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- 26) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid;
- 27) teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 28) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- 29) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- 30) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised; 5., 6. klass

Ajalugu 5. klass

Ainemaht: 70 ainetundi õppeaastas

Teema: Ajaarvamine ja ajalooallikad

| | |
|---|--|
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number; • oskab kasutada ajatelge ja paigutada enda eluga seotud sündmusi; • teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid; • kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid. | <p>Õppesisu:</p> <p>eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number.</p> <p>Suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed allikad; muuseum, arhiiv, kroonika, legend, arheoloogia, muistis.</p> <p>Mälestused, intervjuud, fotod, videod, päevikud, kirjad</p> |
| <p>Teema: Muinasaeg ja religioon</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; • kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpe | <p>Õppesisu:</p> <p>Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, korilus, küttimine, kodukohaga seotud muinasaja asustus, muinaslinnus. Viikingid ja keskaegsed rüütlid. Ristisusk, Kristus, munk, kirik. Muistne vabadusvõitlus, Läti Henrik, Liivimaa kroonika, maakond, Lembitu,</p> |

| | |
|--|--|
| <p>eripära, hinnates nende usaldusväarsust;</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab ristiusu põhijooni. | |
| <p>Teema: Eluolu keskajal</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas; • kirjeldab keskaja inimese eluolu ja tegevusalasid; • kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat. | <p>Õppesisu:</p> <p>Ristiusk, kirik, (katoliku kirik, paavst), klooster. Elu keskajal linnas ja maal, raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigus, linnused.</p> |
| <p>Teema: Eesti 16.-18. sajandil</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust; • kirjeldab õpitud ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost; • nimetab ajalooliseid isikuid ja miks nad on ajaloos olulised; | <p>Õppesisu:</p> <p>Liivi sõda, Ivan IV (Balthasar Russow, Liivimaa kroonika) Põhjasõda, Karl XII, Peeter I. Rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus, näljahädad ja katk. Tartu Ülikool, talurahvavaridus ja Bengt Gottfried Forselius.</p> |

- toob näiteid kliima mõjust inimeste elule;
- kirjeldab inimeste eluolu minevikus;
- teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- kirjeldab hariduse andmist minevikus.

Teema: Rahvuslik ärkamisaeg

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid. kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- nimetab mõnda kodukohaga seotud isikut ja/või sündmust ja/või ajaloomälestist.

Õppesisu:

Rahvuslik ärkamisaeg, Jannsen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseltsid, I üldlaulupidu. Päästekomitee: Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine.

Teema: Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel

Õpitulemused

Õpilane:

Õppesisu:

Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Kuperjanov. Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu

| | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi; • teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos; • teab, kes oli Jaan Poska ja põhjendab tema olulisust; • selgitab Tartu rahu tähtsust; • kirjeldab üldist eluolu ja kultuuri, toob näiteid. | <p>Eesti aeg kahe maailmasõja vahel: Maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur.</p> |
| <p>Teema: Eesti ja teine maailmasõda, Nõukogude okupatsioon.</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid, kuidas teine maailmasõda mõjutas elu Eestis; • teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole; • toob näiteid oma perekonnaloost; • seloomustab erinevatest valdkondadest ENSV eluolu; • toob näiteid ja teab mõnda lugu oma perekonnaloost ENSV ajal; • teab ja tunneb kodukohaga seotud paiku, isikuid. | <p>Õppesisu:</p> <p>Stalin, Hitler,</p> <p>MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine</p> <p>Metsavendlus, kolhoos, eluolu ENSV-s.</p> |

Teema: Iseseisvuse taastamine

Õpitulemused

Õpilane:

- teab, kes oli Lennart Meri selgitab tema olulisust;
- teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks;
- oskab nimetada mõnda iseseisvumise taastamisega seotud sündmust;
- teab mõnda perekonnalugu

Õppesisu:

Laulev revolutsioon, Balti kett, Lennart, Meri, fosforiidisõda

Ajalugu 6. klass

Ainemaht: 70 ainetundi õppeaastas

Teema: Muinasaeg

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest
- kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid

Õppesisu:

Ajaloo periodiseerimine: esiaeg ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia;

inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, küttimine ja korilus.

- seletab ja kasutab mõisteid kontekstis
- teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut
- kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt

Teema: Muinasaeg Eestis

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis;
- teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi;
- teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu

Õppesisu:

Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg: Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalme.

Teema: Egiptus

Õpitulemused

Õppesisu:

| | |
|--|--|
| <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid; • oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat, Vana Indiat ja Vana Hiinat; • teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; • kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel; • tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias; • toob näiteid kujutavast kunstist, teab Egiptuse püramiide. | <p>Tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges;</p> <p>Valitsemine: Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüürus;</p> <p>usk surmajärgsesse ellu ja teadus: palsameerimine, mummia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria.</p> |
| <p>Teema: Mesopotaamia</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus; | <p>Õppesisu:</p> <p>Sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš</p> |

- teab, kes oli Hammurapi;
- mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näiteid;
- oskab võrrelda Egiptuse ja Mesopotaamia valitsemist ja usku.

Teema: Vahemere idaranniku kõrgkultuurid

Õpitulemused

Õpilane:

- teab, et foiniiklased olid head meresõitjad, võtsid kasutusele tähestiku;
- teab Iisraeli riigi kujunemislugu;
- teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon;
- teab, mis on Vana Testament.

Õppesisu:

Tähestik, meresõitjad, Kartaago

Ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku

Teema: Kreeta-Mükeene kultuur

Õpitulemused

Õpilane:

Õppesisu:

Balkani poolsaar, Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreeta, Ateena, Sparta, Knossos, Mükeene.

| | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta; • teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist; • oskab võrrelda Kreeta ja Mükeene kultuuri | |
| <p>Teema: Kreeka linnriigid</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal • seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori | <p>Õppesisu:</p> <p>polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, Perikles, Kreeka-Pärsia sõjad (Maratoni lahing)</p> |
| <p>Teema: Kreeka kultuur</p> | |
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> | <p>Õppesisu:</p> <p>Homeros, eeposed “Ilias” ja “Odüsseia”</p> |

| | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest; • oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid; • jutustab olümpiamängudest, teatrist ja kreeka kunstist; • püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole | <p>Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud, 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras, Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles</p> |
|--|---|

Teema: Hellenism

| | |
|--|--|
| <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi; • teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi; • selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest. | <p>Õppesisu:</p> <p>Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaimet, nt Eukleides, Archimedes, Ptolemaios</p> |
|--|--|

Teema: Rooma riigi teke

Õpitulemused

Õpilane:

- näitab kaardil: Apenniini poolsaart, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik;
- teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos;
- paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta;
- selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: Kapitolium, foorum, ladina keel

Õppesisu:

Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum, ladina keel, etruskid

Teema: Rooma vabariik

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab Rooma vabariigi riigikorda;
- kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist;
- teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks;

Õppesisu:

vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda

- seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk;
- teab, kes oli Caesar ja ja põhjendab tema olulisust.

Teema: Eluolu Vana-Roomas

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab eluolu Rooma riigis (elamu, toit, riietus, tegevusalad);
- teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun ja kasutab neid õiges kontekstis.

Õppesisu:

patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori

Teema: Kultuur ja usk Vana-Roomas

Õpitulemused

Õpilane:

- teab roomlaste usule iseloomulikke jooni;
- mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos;
- oskab kirjeldada gladiaatorite võitlusi;

Õppesisu:

templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, gladiaator, kristlus, Uus Testament, piibel

- teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab tema olulisust kultuuriloos;
- teab ristiusule iseloomulikke jooni;
- oskab võrrelda judaismi ja ristiusku;
- kasutab uusi mõisteid õiges kontekstis

Teema: Rooma keisririik

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda;
- tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal;
- teab, miks lõhenes Rooma keisririik;
- teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust;
- teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik.

Õppesisu:

provints, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine